

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
ҚАЗАҚ ТІЛІ ОҚЫТУШЫЛАРЫНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БІРЛЕСТІГІ
ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АКАДЕМИЯСЫ ҚОҒАМДЫҚ БІРЛЕСТІГІ**

**Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІК МЕКТЕБІ
ҚАЗАҚ ТІЛ БІЛІМІ КАФЕДРАСЫ**

**«Тіл мен әдебиетті құндылық бағдарлы оқыту: тәжірибе,
мәселелер және перспективалары» атты ғалымдар мен
мұғалімдердің халықаралық ғылыми-практикалық
конференциясы материалдарының**

ЖИНАҒЫ

31 қазан 2025 жыл.

Астана қ.

Конференция AP23490928 «Қазақ тілі мен әдебиетін құндылық бағдарлы оқытудың инновациялық технологиясы» атты ғылыми жоба аясында ұйымдастырылды.

ӘОЖ 80/81+821
ББК 81.2+84
Т93

**Жалпы редакциясын басқарған – Қапантайқызы Ш.
Редакциялық ұжым: Бибекөв Қ.Т., Кенжалин Қ.К., Шоқабаета С.С.,
Аитова Н.Н., Баймұханбетова М.Б., Бегимова Г.А.**

«Тіл мен әдебиетті құндылық бағдарлы оқыту: тәжірибе, мәселелер және перспективалары» атты ғалымдар мен мұғалімдердің халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының жинағы. 2 томдық., 1-том. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2025. – 245 бет.

ISBN 978-601-385-146-4

Бұл жинақта тіл мен әдебиетті құндылық бағдарлы оқыту мәселесінің ғылыми-теориялық және әдістемелік мәселелері қарастырылып, заманауи озық тәжірибелері жинақталды. Авторлар еңбектерінде білім беру кеңістігінде тұлғаның рухани-адамгершілік құндылықтарын дамыту, тіл арқылы мәдениет пен ұлттық дүниетанымды меңгерту, әдеби шығармаларды аксиологиялық тұрғыдан талдау сияқты мәселелер ғылыми тұрғыда ұсынылды.

Сонымен қатар, жинаққа құндылыққа негізделген тілдік және әдеби білім берудің инновациялық әдістерін, педагогтардың кәсіби даярлығы мен құзыреттілігін жетілдіру жолдарын, қазіргі білім беру жүйесіндегі гуманистік бағыттардың орны мен болашағын айқындауға бағытталған енгізілді.

Материалдар тіл мен әдебиетті құндылық бағдарлы оқыту әдістемесінің, аксиолингводидактиканың өзекті бағыттарына қызығушылық танытқан зерттеушілерге, жоғары оқу орындарының оқытушыларына, мектеп мұғалімдеріне және магистранттарға арналады.

ISBN 978-601-385-146-4

ӘОЖ 80/81+821
ББК 81.2+84

© Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2025.

«ТОҚТЫ МЕН СЕРКЕ» МУЛЬТФИЛЬМІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ КОДТЫҢ БЕРІЛУ СИПАТЫ

А.С. Бекберген¹, С. С. Шокабаева²

¹ 2-курс студенті; ²Ғылыми жетекші: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ доценті м.а., ф.ғ.к.
Астана, Қазақстан.

Қазіргі жаһандану дәуірінде ұлттық мәдениетті сақтап, оны жас ұрпақтың санасына табиғи әрі тартымды түрде сіңіру – қоғам алдындағы өзекті міндеттердің бірі. Бұл үдерісте анимация өнері, яғни мультфильмдер ерекше рөл атқарады. Себебі, мультфильм – бала санасына әсер етудің ең нәзік әрі пәрменді құралы, ал оның мазмұнында бейнеленген ұлттық код ұлттың рухани жадын ұрпаққа жеткізетін мәдени медиатор қызметін атқарады.

Зерттеуші А.Лаубаева өзінің мақаласында: «Қазіргі қазақ анимациясы ұлттық дүниетанымға негізделіп, балаларға туған жерге, дәстүрге деген сүйіспеншілікті ұялатады», – деп жазады [1]. Автордың бұл пікірі қазақ анимациясының тәрбиелік және мәдени миссиясын айқындай түседі. Демек, мультфильм – тек ойын-сауық емес, ұлттық құндылықтарды ұғындыратын рухани құрал. Осы тұрғыдан алғанда, «Тоқты мен серке» мультсериалы – ұлттық рух пен заманауи форма тоғысқан ерекше туынды. Оның мазмұнында қазақ дүниетанымы, фольклорлық дәстүр, ұлттық мораль мен мінездің көркем үлгілері тоғысқан. Сондықтан бұл мультфильмді тек ойын-сауық құралы ғана емес, А.Лаубаева атап өткендей, «ұлттық рухани мұра мен заманауи технологияны ұштастырған маңызды мәдени бағыттың» нәтижесі ретінде қарастыру орынды [1].

Ұлттық код – бұл халықтың рухани болмысын, дүниетанымын және тарихи тәжірибесін айқындайтын басты ұғым. Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың айтуынша, «Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодынды сақтай білу. Онсыз жаңғыру дегеніңіздің құр жаңғырыққа айналуы оп-оңай» деп атап өткен [2]. Бұл ой ұлттық кодтың мәнін айқындап, оның рухани жаңғырудың өзегін құрайтынын көрсетеді. Зерттеушілердің пікірінше, «ұлттың мәдени коды – өткеннің сарқыншағы емес, керісінше, халық ғасырлар бойы жинақтаған ең өміршең рухани тәжірибелердің жиынтығы» [3, 60-б.]. Демек, ұлттық код – ұлттың рухани жадын жаңғыртып, мәдени жалғастықты қамтамасыз ететін тірі жүйе. Ал қазіргі ақпараттық қоғам жағдайында ұлттық кодты сақтау мен дамыту жаңа медиамәдени кеңістікте жүзеге асуда, бұл өз кезегінде жаһандану үдерісінде ұлттық бірегейлікті қорғауға мүмкіндік береді.

«Тоқты мен Серке» мультфильмі – қазақтың дәстүрлі дүниетанымын, ұлттық мінезі мен фольклорлық болмысын заманауи медиатіл арқылы жеткізудің көркем үлгісі. Туынды балаларға арналған жеңіл формада жасалғанымен, мазмұнында халықтың мәдени коды, өмірлік қағидалары мен тәрбиелік ұстанымдары терең көрініс тапқан. Мәселен, халқымыздың ең басты ұлттық кодының бірі және бірегейі – тілдік болмыс. «Тіл – ұлттың рухани қазынасы, дүниетанымның айнасы» [4]. Осыған орай, «Тоқты мен Серке» кейіпкерлерінің сөз саптауы мен сөйлеу мәнері қазақтың ауызекі тілінің табиғилығын, шешендік дәстүрін айқын танытады. Мәселен, Тоқтының сабырлы, байыпты сөзі – қазақтың көнеден келе жатқан «сөздің киесі бар» деген ұғымын еске салады. Ал Серке – ойланбай сөйлейтін, қызба мінезді, бірақ шынайы, турашыл кейіп. Осы екі басты кейіпкердің диалогтары арқылы да қазақ тіліндегі интонация, мақал мен тұрақты тіркестердің көркемдік қуаты көрінеді.

Тілдегі ұлттық код тек сөз арқылы ғана емес, мәнер мен ырғақ арқылы да беріледі. Кейіпкерлердің дауысы, сөйлеу екіпіні – қазақтың ауыл өміріндегі қарапайым қарым-қатынас үлгісін бейнелейді. Мұнда шетелдік мультфильмдердегі жылтыр эмоция мен шектен тыс пафос жоқ; керісінше, қарапайымдылық пен ұяндық бар – бұл қазақ мәдениетінің нәзік сипаты. Мультфильм авторлары шетелдік сөздер мен дайын үлгілерге бой ұрмай, қазақы тілдің табиғи бояуын сақтап қалған. Кейіпкерлердің диалогтары халық тіліне жақын: шағын, астарлы, оңай, бірақ терең. Бұл – ұлттық кодтың ең айқын көрінісі. Өйткені тіл – тек қатынас құралы емес, ұлттың жан дүниесін жеткізетін рухани кеңістік.

Қазақ тіліндегі мақал-мәтелдер, нақыл сөздер арқылы мультфильм көрерменге тәрбиелік мәні зор ұлттық ойды ұсынады. Мысалы, «жақсы сөз жарым ырыс», «сабыр түбі сары алтын», «өз үйім өлең төсегім», «артық қыламыз деп тыртық қылдық», «алтын, күміс – тас екен, арпа, бидай – ас екен» т.б. [5]. Сондықтан бұл туындыдағы ұлттық код тек кейіпкерлердің киімінде, пейзажында немесе музыкада емес, ең алдымен сөзде, тілде, сөйлеу мәнерінде жатыр. Тіл – ұлттың жаны, ал осы мультфильм арқылы қазақтың жаны тіріліп, ұлттық рух көрініс тапқан. Автор кейіпкерлер жүйесін ұлттық кодтың көркем тасымалдаушысы ретінде қолданып, қазақ мәдениетінің терең қабаттарын бейнелейді. Мәселен, мультфильмдегі Тоқты бейнесі – қарапайымдылық пен ізгіліктің көрінісі. Ол ешкімге жамандық ойламайтын, кең жүректі, өмірге мейіріммен қарайтын кейіпкер. Осы қасиеті арқылы Тоқты нағыз қазақы менталитетті – жаны жұмсақ, жүрегі жылы, жақсылыққа сенетін адам бейнесін танытады. «Шипагер Тоқты» бөлімінде оның қасқырды емдеуге бел буып, тіпті өз ата жауына да жақсылық жасауға тырысуы – халқымыздың «жақсылыққа жамандықпен жауап берме» деген ұстанымын айқын бейнелейді. Мұнда ұлттық кодтың негізгі өзегі – мейірім мен ізгілік. Бұл қасиет қазақ мәдениетінде адам болмысының басты өлшемі ретінде қарастырылады. Ал Серке бейнесі – мінезі жылдам, кейде қорқақтау, бірақ энергиясы шексіз, ойланбастан әрекет ететін тұлға. Ол Тоқтыға қарама-қарсы іспетті. Екі кейіпкердің арасындағы динамика қазақ қоғамындағы мінез алуан түрлілігін, ақыл мен әрекет арасындағы тепе-теңдікті көрсетеді. Тоқтының сабыры мен даналығы Серкенің асығыстығын теңестіріп, бірліктегі тепе-теңдік идеясын ұсынады. Бұл – «бірлік бар жерде тірлік бар» деген халық даналығымен астасқан тұжырым.

Мультфильмдегі мысық бейнесі – шығыстық даналық пен ішкі философиялық тепе-теңдіктің көрінісі. Бір қарағанда, ол сиқыр жасауға бейім, тылсым күшке ие кейіпкер болып көрінгенімен, оның мінезі мен әрекеттерінде рухани-дидактикалық астар бар. Мысықтың толық аты – Ибн Хаттаб Зуфра Нью-Йорк әл-Түркістани. Бұл есімнің өзі көп мәдениеттің тоғысын аңғартады: «Ибн Хаттаб» – араб мәдениетіне тән атау, «Зуфра» – парсы не шығыстық түбірден, «Нью-Йорк» – Батыс өркениетінің нышаны, ал «әл-Түркістани» – түркілік тамырды білдіреді. Автор мұндай күрделі есім арқылы мысықтың тұлғасында Шығыс пен Батыстың, көне мен қазіргі мәдениеттің синтезін жасайды.

Мысықтың басты ерекшелігі – оның сиқыры арқылы тілекті керісінше орындауы. Бұл тек күлкі үшін емес, шығыс әдебиетіндегі моральдық сабақтың формасы. Мұндай идеяны біз «Мың бір түн», «Кәлила мен Димна» секілді көне шығыс хикаяларынан да көреміз: кейіпкер тілегін ойланбай айтады, бірақ сол тілегі оған өмірлік сабақ болып оралады. Осы тұрғыдан алғанда, мысық – тәжірибе арқылы үйрететін ұстаз бейнесі. Ол ешкімді жазаламайды, бірақ әр кейіпкердің өз әрекетіне сәйкес нәтиже алатынын көрсетеді. Бұл қазақ дүниетанымындағы «Не ексең, соны орасың» қағидасымен үндес. Демек, мысық бейнесі арқылы мультфильм шығыстық мораль мен қазақтың халықтық даналығын біріктіреді. Бұған қоса оның ерекше киімі, сөйлеу мәнері мен қимылдары заманауи әлем мен дәстүрлі мәдениеттің арасындағы көпір сияқты. Ол кейде мысқылмен сөйлейді, кейде сабырмен тоқтатады, бұл – шығыс даналығына тән ұстамдылықтың заманауи формада берілуі. Мысық бейнесі тек сиқыр емес, таңдау мен жауапкершілік философиясын жеткізеді. Ол арқылы автор балаларға: «Әр істің соңы бар» деген ойды жұмсақ әрі күлкі арқылы ұғындырады.

Ұлттық кеңестіктегі «бөгде мәдени кодтың» көрінісі – мультфильмдегі аю бейнесі. Ол Тоқты мен Серкенің туған өлкесіндегі орманда өмір сүргенімен, оның сыртқы бейнесі орыстың мәдени символикасымен тығыз байланысты. Аюдың үстіндегі жолақты майка мен қызыл пилотка кеңестік кезеңнен тамыр алған орыс морпехтерінің немесе “кеңестік батырдың” киім үлгісін еске түсіреді. Бұл киімнің мультфильмге енуі кездейсоқ емес. Ол арқылы автор мәдени ықпалдастық пен бөтен кодтың ену феноменін бейнелейді: яғни, қазақ табиғи кеңестігіне өзге мәдениеттің таңбасы кірігіп отыр. Бірақ бұл кірігу агрессивті немесе теріс формада емес – күлкілі, жұмсақ, бейімделген сипатта. Аю сол даланың тұрғыны, бірақ оның сыртқы бейнесі арқылы көрермен кеңестік-орыс мәдениетінің символикасын таниды. Бұл – мәдени интерференцияның, яғни өзге мәдени кодтардың бейбіт қатар өмір сүруінің

көркем моделі. Осы тұста автор ұлттық кодты қорғаудың бір тәсілін де ұсынады: Тоқты мен Серке өз болмысынан, өз сөзінен, өз салтынан айнымайды. Олар бөтен образдармен бір кеңістікте өмір сүрсе де, қазақтың ішкі мінезі мен құндылықтарын сақтай отырып әрекет етеді. Сондықтан аюдың орыс мәдениетіне тән бейнеде суреттелуі мультфильмнің идеясында мәдени полифонияны – әртүрлі мәдениеттердің бір кеңістікте қатар өмір сүре алуын көрсетеді. Бірақ негізгі акцент әрдайым Тоқты мен Серкенің бойындағы ұлттық сипатқа, яғни сөзге тоқтау, қонақжайлылық, шешендік, сабыр мен ізгілік сияқты қасиеттерге беріледі.

«Шет елдік» бөлімінде Тоқтының «бізде қонақты сыйлайтын дәстүр бар» деуі – қазақ мәдениетінің өзегіндегі қонақжайлылық дәстүрінің көрінісі. Мұнда ұлттық код тек сөз арқылы емес, іс-әрекет арқылы беріледі: бөтенді жатсынбай, керісінше, құрметпен қарсы алу – қазақтың адамгершілік өлшемінің айнасы. Сонымен қатар, «Шет елдік» бөлімінде Тоқтының бейнесі қазақ халқының дәстүрлі «сөзге тоқтау» ұғымын айқын көрсетеді. Ол дауға қарумен емес, сөздің күшімен тоқтау салған, шешендік дәстүрді жалғастырған кейіпкер ретінде көрінеді. Қасқырлар шабуылға ұмтылған сәтте Тоқты сабырмен: «Е-е, жігіттер, өздерің ойлаңдаршы, бұл шетелдік қой біз жаққа қыдырып келіпті. Бізде қонақты сыйлайтын дәстүр бар емес пе?! Егер қонаққа зорлық жасасақ, атымызға кір келмей ме? Керісінше, оны көңілімізбен шығарып салсақ, ол жүрген жерде бізді мақтап жүреді...», – деп, нағыз қазаққа тән шешендік пен парасаттылықты танытады [5]. Тоқтының осы сөзі арқылы қазақ қонақжайлығының мәні, жақсылықты дәріптеу мен жамандыққа жол бермеу қағидаты көрініс табады.

Қасқырлардың: «Әй, сөзінің жаны бар екен... Тимендер көкжалдар, есесіне ұрпағымыз біздің қонақжайлық қасиетімізді дәріптейтін болады. Дала заңына адал болайық», – деп тоқтауы – сөздің салмағы мен логиканың қуаты қандай күш иесі екенін көрсететін көрініс [5].

«Саяхат» бөлімінде Тоқты мен Серкенің әлемді аралап, су жолдары арқылы мұхитқа дейін жетіп, шытырман оқиғалардан кейін өз үйлеріне оралуы – туған жерге деген сүйіспеншілік идеясының көркем символы. Бұл саяхат тек қана географиялық қозғалыс емес, рухани ізденіс, өз түп-тамырына оралудың метафорасы. Серкенің соңында айтқан «өз үйім – өлең төсегім» деген сөзі арқылы мультфильм туған жер ұғымын ұлттық дүниетаныммен байланыстырады. Қазақ үшін туған жер – тек физикалық аймақ емес, рухани тұрақ, атамекен, ұлттың жанына айналған кең дүние. Мультфильмдегі ұлттық кодтың ең маңызды көрінісі – тарихқа деген құрмет. «Ат үйрету» бөлімінде жылқы малының қазақ халқының болмысымен біте қайнасқан, қасиетті де киелі жануар ретінде мәдени және рухани тұрғыдан ерекше мәнге ие екені айқын көрініс табады. Бұл жерде тек Ботай мәдениетіне сілтеме жасалмай, сонау терең тарихтан бастау алатын жылқы мен қазақ өмірінің байланысы ашылады. Қазақ үшін жылқы – еркіндік пен намыстың, батырлық пен өр рухтың символы. Осы арқылы мультфильм көрерменге өз тарихын танып-білудің маңызын, ұлттық болмыстың тамыры өткен дәуірмен байланысып жатқанын ұқтырады. Мультфильмдегі ауыл эстетикасы – қазақтың дәстүрлі өмір салты мен тұрмыс мәдениетінің көркем айғағы. Ондағы әрбір көріністен даланың жұпар жусанының иісі, киіз үйдің жылылығы, малдың маңыраған үні мен қоңыр тіршіліктің тынысы сезіледі. Бұл бейнелер тек фондық элемент емес, керісінше, ұлттық болмыстың рухани өрнегі, адам мен табиғаттың жарасым тапқан әлемін паш ететін эстетикалық кеңістік. Ауылдың осындай бейнелері арқылы автор қазақ дүниетанымындағы қарапайымдылық, табиғилық және өмірмен үндестік ұғымдарын көркем тілмен өрнектейді. Мультфильмнің дыбыстық үйлесімі, түстердің жұмсақ тоны, кейіпкерлердің сөйлеу мәнері мен жүріс-тұрысы – бәрі де – қазақ ауылына тән баяу ырғақты өмірдің, сабыр мен сұлулықтың көрінісі.

Қорытындылап айтқанда, «Тоқты мен Серке» мультфильмі – қазақтың ұлттық дүниетанымын, тілдік болмысын және мәдени кодын заманауи формада көркем бейнелеген туынды. Мұнда әрбір кейіпкер, әрбір диалог пен көрініс халықтың рухани құндылықтарын, өмірлік қағидаларын және ұлттық мінез ерекшелігін танытады. Туындыда тіл мен сөз өнері ұлт жанының айнасы ретінде көрініп, шешендік дәстүр мен қарапайымдылық қазақтың табиғи мінезін ашып көрсетеді. Мультфильмде бейнеленген ауыл эстетикасы, қонақжайлылық дәстүрі, жылқы культі мен табиғатпен үндестік идеясы – барлығы да – ұлттық кодтың

ажырамас бөлігі. Авторлар дәстүр мен заманауилықты шебер үйлестіріп, мәдени сабақтастықтың қазіргі медиакеңістіктегі жаңа үлгісін ұсынады. «Ұлттық код қазақтың рухани болмысын мұқият сақтап, оның құлдырауына жол бермеген. Осылай қай заман болса да қазақтың “мың өліп, мың тірілген” кезінде оның тарих сахнасынан жоғалып кетпей, өзіндік болмысын сақтауға ұлттық код мүмкіндік берді» [6]. Бұл ой мультфильм мазмұнымен өзектес: туындыда ұлттық болмысты сақтап, оны заманауи медиатіл арқылы ұрпақ санасына жеткізу мақсаты айқын көрініс тапқан. Сондықтан «Токты мен Серке» мультфильмі тек балаларға арналған көрініс емес, ол – қазақ руханиятының, тілі мен мәдениетінің өміршеңдігін дәлелдейтін, ұлттық кодты сақтаудың көркем әрі тәрбиелік маңызы зор құралы.

Мақала AP23490928 «Қазақ тілі мен әдебиетін құндылық бағдарлы оқытудың инновациялық технологиясы» атты гранттық жоба аясында әзірленді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Лаубаева А. Қазақ киносындағы жаңа ізденістер // EL.kz. – 2025. [Электронды ресурс]. – Қолжетімді: <https://share.google/mSNGsEiYGMpABAt9w>
2. Назарбаев Н.Ә. *Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру* // Akorda.kz. – 2017. [Электронды ресурс]. – Қолжетімді: https://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleket-basshysynyn-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy
3. Аймағамбетова М.М., Жакупова Г.Т. *Информативно-коммуникативная природа культурного кода в медиадискурсе (на примере казахстанской прессы)* // Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология. – 2020. – № 4 (133). – С. 55-69.
4. Әміржанова Н. *Жамал Манкееваның зерттеу әлемі: Сөз синергиясы* // ANA TILI. – 2025. [Электронды ресурс]. – Қолжетімді: https://anatili.kazgazeta.kz/news/64015?utm_source
5. Qazaqstan TV. «Токты мен Серке» мультфильмі. 1-5 маусым [Бейнематериал]. – YouTube, 2024. [Электронды ресурс]. – Қолжетімді: <https://youtu.be/SjQf11eKPWE>
6. Омаров Д. *Ұлттық код дегеніміз не?* // Abai.kz. – 2023. [Электронды ресурс]. – Қолжетімді: <https://abai.kz/post/175664>

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ «ЖАСЫЛ» ЖӘНЕ «КӨК» ТҮСТЕРІНІҢ ҚҰНДЫЛЫҚ МӘНІ

¹Балабеков А.К., ²Қаирбаева Қ.Т.

¹НУ, Астана, ²Ф.э.к., доцент, С. Аманжолов университеті, Өскемен, Қазақстан.

Түркі тілдерінде көптеген түс атаулары семантикалық қолданысы жағынан ұқсас болғанымен, түрлі факторларға қатысты кейбір түс атауларының семантикалық қолданасы әртүрлі болып келеді. Сондай қатарға «жасыл» және «көк» түс атаулары жатады. Мысалы, мұндай ерекшелік табиғи құбылыс, өсімдік атауларына және өзге де топтарға байланысты. Мысалы, қазақ тіліндегі жоғарыда аталған немесе өзге де ұғымдарды беретін «көк шай», «көк шөп», «көк бөрі», «көк көз» т.б. тіркестерін алуға болады. Мұндай атаулар тарихи-әлеуметтік оқиғалар арқылы тұрмыстық-мәдени өмірге енген. Түркі тілдері бір топқа жатқанымен, әр түркі халықтарының әлемді тануында жеке ұлт ретінде ерекшелігі бар. Аталған ерекшеліктер түркі тілдеріндегі белгілі бір атаулардың жасалуына өз ықпалын тигізіп, тілдің лексика-грамматикалық заңдылығына бағынып, қолданысқа енген. Жоғарыдағы айтылғандар негізінде мақаланың мақсаты – қазақ тіліндегі «жасыл» және «көк» түстерінің құндылық мәнін қарастыру. Аталған атаулардың тілдегі қолданысын анықтау үшін сөздіктер, ғылыми зерттеу жұмыстары қолданылады. Зерттеу барысында “көк” және “жасыл” түс атауларының тілдегі көрінісі және қолданыстағы ерекшеліктері мен ұқсастықтары анықталды.

Түркі тілдері, соның ішінде қазақ тілі, лексикалық, грамматикалық тұрғыда ғылыми түрде ХІХ ғасырда кеңінен зерттеле бастады. ХХ ғасырдың соңы мен ХХІ ғасырдың бас кезінде тіл ғылымындағы зерттеулер жаңа бағытта дамыды. Тілдік бірліктерді жеке дара лингвистикалық тұрғыда емес, жалпыадамзаттық таным тұрғысынан аксиолингвистикалық аспектіде зерттеу қарқын алды. Осындай зерттеу нысандарының бірі – тілдегі түр-түс атаулары болды. Түс атауларын ғылыми түрде зерттеу сөздік немесе жазба түрінде негізінен VII-XIII